

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 188. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359073744/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

XV

Den hele Literaturgruppe, hvis Dannelse og Udfoldelse vi har fulgt, staar for os som et sammenvævet Hele. En Mangfoldighed af hinanden krydsende Traade strækker sig fra det ene Værk til det andet, og Fremstillingen har kun gjort den indre Sammenhæng tydelig og klar; det er ikke den, som vilkaarligt har vævet Enkelthederne sammen. Kun maa det bemærkes, at denne Samling af Skrifter, denne Kres af Forfattere blot udgør en Gruppe, ikke nogen Skole. Thi en Gruppe opstaar ved den naturlige, ufrivillige Forbindelse af Aander og Værker, som har Retning tilfælles; men en Skole dannes, naar Forfatterne med Bevidsthed forener sig under Ledelse af en eller anden mere eller mindre bestemt formet Overbevisning.

Emigrantlitteraturen udvikler sig, skønt fransk, udenfor Frankrig. Til Forstaaelse af den er det nødvendigt at have det korte og voldsomt gennemagterede Tidsrum for Øje, i hvilket den gamle Statsorden blev opløst, Legitimiteten sprængt, de herskende Stænder slaaede til Jorden og den positive Religion ryddet til Side af Mænd, der oftere gennem en stridbar Filosofi end gennem en rent videnskabelig Dannelse havde frigjort sig fra dens Aag og som derfor ved en hensynsløs og ikke altid ærlig Angrebskrig havde ægget alle dem, der klarere eller dunklere følte en Uretfærdighed i de Beskyldninger, der rettedes mod den gamle Tilstand, og hvis aandelige og sædelige Trang, hvis hele Følelsesliv ikke fornåm nogen Tilfredsstillelse ved den nye. Jo mere virkelighedsfjern og uanvendelig Humanitets- og Fremskridts-Ideen havde vist sig, des nærmere maatte et Omslag i Samhu og Stemninger ligge. Omslaget kom, Reaktionen begyndte. Jeg har skildret, hvorledes den i sin første Opræden altid kun var betinget, hvorledes Revolutionens Ideer uophørligt blandedes med de Tanker, der fører Tilbageslaget mod Voltaire, og vi har set, hvorledes alle de Skribenter, som leder den, har deres aandelige Udgangspunkt i det 18de Aarhundrede og er udsatte for Mændelser og Tilbagefald. De udgaar saa at sige alle fra Rousseau. Det første Træk er kun det at tage Rousseau's Vaaben og rette dem mod hans Modstander Voltaire. Det er alene den yngste af dem alle, Barante, som med Sandhed kan sige sig løs fra ethvert personligt Slægtskabsforhold til Rousseau.